

LAZDIJŲ RAJONO PASIENIO SU LENKIJA IR BALTARUSIJA KAIMŲ DARŽELIŲ AUGALAI

Stasė Dapkūnienė¹, Vilija Snieškienė², Irma Maciulevičienė³

¹*Vilniaus universiteto botanikos sodas, Kairėnų g. 43, LT-10239, Vilnius,
el. paštas: stase.dapkuniene@bs.vu.lt*

²*Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodas, Ž. E. Žilibero g. 6, LT-46324, Kaunas,
el. paštas: vsnieskiene@gmail.com*

³*Veisėjų regioninio parko direkcija, Santarvės g. 3, LT-67340, Veisiejai, Lazdijų raj.,
el paštas: irmamaciul@gmail.com*

Anotacija

2017–2019 m. Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos kaimuose, nutolusiuose ne daugiau kaip 7,8 km nuo Lenkijos ir Baltarusijos sienų, 24 sodybose buvo inventorizuoti darželių augalai. Buvo pasirinktos sodybos, kuriuose gausu tradicinių lietuviškų darželių augalų. Augalai buvo stebėti tris kartus per vegetacijos laiką. Aptikti 338 rūšių dekoratyvūs, vaistiniai/prieskoniniai augalai: medėjantys – 50, daugiamečiai žoliniai – 208, vienmečiai ir dvimečiai žoliniai – 80 rūšių. Rastos 67 rūšys vietinių Lietuvos floros augalų. Aptikta 94 rūšys tradicinių lietuviškų darželių augalų. 7 rūšių augalai laikomi invaziniais.

Raktiniai žodžiai: kaimų darželiai, augalai, Lazdijų rajonas.

Įvadas

Lazdijų rajonas priklauso Dzūkijos (Dainavos) etnografiniam regionui. Rajono Pietvakarinė ir Pietinė dalys ribojasi su Lenkija ir Baltarusija (Lietuvos ..., 2016). Duomenų, apie visos Lietuvos ir šios teritorijos buvusių kaimo sodybų darželius, literatūroje labai mažai. R. Misiaus (2012), tyrinėjančio Lietuvos valstiečių sodybų želdinimo tradicijas, teigimu pagoniškosios Lietuvos valstiečiai, šventai laikydamiesi medžio kultūros tradiciškumo principo bei vadovaudamiesi ilgaamžiu pragmatiškumu, savita gamtos grožio samprata ir estetinė kultūra, primityvius gėlių darželius kupetinių kaimų laisvaplanėse sodybose galėjo pradėti kurti žymiai anksčiau nei buvo priimtas Lietuvos krikštas ar įvykdyta gyvenviečių valakinė reforma. Rašytinių šaltinių yra tik apie Lietuvos vienuolynų, klebonijų ir dvarų parkus, sodus ir gėlynus. Pirmos žinios apie ten augintus augalus yra iš XIV a. (Gudžinskas, 2010). Iš dvarų ir vienuolynų vaistiniai, dekoratyvūs ir maistui skirti augalai plito į aplinkinius kaimus. Po valakų reformos (XVI a. antra pusė), kai valstiečiai pradėjo savarankiškai ūkininkauti, tikriausiai ir atsirado tradiciniai kaimų darželiai.

Dabartinio Lazdijų rajono teritorijoje pirmi dvarai įsikūrė XVI a. (Dvarų ..., 2013). Iki šiol yra išlikusios kelios dvarų sodybos, parkai ar archeologinės dvarvietės. Taigi, sąlygos plisti dekoratyviems ar kitaip naudingiems augalams ir atsirasti darželiams aplinkinių kaimų sodybose buvo jau seniai.

Daug kaimo sodybų darželiuose augintų dekoratyvių ir vaistinių augalų buvo introdukuoti. Etnografinių darželių tyrėjai nesutaria dėl vietinės floros augalų auginimo kaimų darželiuose. Vieni mano, kad šių augalų buvo galima prisirinkti iš netolimos aplinkos, todėl jų kurį laiką ir neaugino darželiuose (Gudžinskas, 2010). Kitų nuomone – iš karto kartu su introdukuotais augalais darželiuose buvo auginami ir vietiniai augalai (Klimienė, Vainorienė, Grišaitė, 2009; Žumbakienė, 2016).

Svarbiausi kriterijai pagal kuriuos buvo atsirenkami augalai darželiams – prisitaikymas prie vietinio klimato sąlygų, nesudėtinga priežiūra, dekoratyvumas arba naudingos vaistinės, maistinės ar dažinės augalo savybės. Ilgą laiką nebuvo sąlygų ir laiko užsiimti auginimu tokių augalų, kurių priežiūrai reikėjo skirti daug laiko ir pastangų.

Darbo tikslas: Lazdijų rajono savivaldybės teritorijos kaimuose, nutolusiuose ne daugiau kaip 7,8 km nuo Lenkijos ir Baltarusijos sienų, 24 sodybose inventorizuoti darželių augalus.

Metodika

2017–2019 m. darželių augalai buvo stebimi ir inventorizuojami Lazdijų rajone pasienyje su Lenkija ir Baltarusija esančių kaimų 24 sodybose (1 lentelė). Buvo nustatytas kaimo atstumas nuo valstybinės sienos.

1 lentelė. 2017–2018 m. lankytos pasienio sodybos Lazdijų rajono savivaldybėje
Table 1. Inventoried homesteads in border zone of Lazdijai regional municipality, 2017–2019

Nr. No	Sodybos vieta/ Place of homestead	Sodybos šeimininkė/ Mistress of homestead	Iki sienos, km/ Distance to border, km
1.	Būdviečio kaimas, Būdviečio seniūnija	Teresė Salomėja Jotautienė	4,0 L*
2.	Paminklo Būdviečio krašto žmonėms, nukentėjusiems per okupacijas aplinka, Būdviečio kaimas, Būdviečio seniūnija	Teresė Salomėja Jotautienė (prižiūri)	4,0 L
3.	Būdviečio kaimas, Būdviečio seniūnija	Janina Gražulevičienė	4,0 L
4.		Rita Bansevičienė	4,0 L
5.	Dervinių kaimas, Būdviečio seniūnija	Irma Maciulevičienė	7,8 L
6.	Padumblių kaimas, Lazdijų seniūnija	Irena Dabrukienė	4,0 L
7.	Šadžiūnų kaimas, Lazdijų seniūnija	Aldona Zdančuvienė	4,5 L
8.	Strumbagalvės kaimas, Būdviečio seniūnija	Jūratė Stankevičienė	2,8 L
9.		Jurgita Stankevičienė	2,6 L
10.		Buv. Aukščiūnų sodyba	2,6 L
11.	Bielėnų kaimas, Būdviečio seniūnija	Aldona Mačionienė	0,9 L
12.	Akmenių kaimas, Kučiūnų seniūnija	Maksimavičiai	1,4 L
13.	Kučiūnų kaimas, Kučiūnų seniūnija	Irena Paciukonienė	2,5 L
14.		Sakavičienė	2,5 L
15.		Kučiūnų mokykla	2,5 L
16.	Sventijansko kaimas, Kapčiamiesčio seniūnija	Ilona Žukauskienė	0,1 B
17.	Sventijansko kaimas Nr. 3, Kapčiamiesčio seniūnija	Felicija Žukauskienė	0,2 B
18.	Bugiedos kaimas, Kapčiamiesčio seniūnija	Regina Žukauskienė	0,2 B
19.	Varviškių kaimas, Kapčiamiesčio seniūnija	Regina Aleknavičienė	0,9 B
20.		Jolanta Ostrovska	0,2 B
21.	Žmirklių kaimas, Kapčiamiesčio seniūnija	Elena Šerkšnienė	5,0 B
22.	Kapčiamiesčio miestelis, Kapčiamiesčio seniūnija	Marytė Sausalienė	7,0 B
23.		Irena Gibienė	7,0 B
24.		Ona Golikienė	7,0 B

*Pastaba: L – Lenkijos respublika; B – Baltarusijos respublika

* Note: L – The Republic of Polish; B – The Republic of Belarus

Augalai buvo stebėti tris kartus per vegetacijos laiką (gegužės, rugpjūčio ir rugsėjo mėnesiais). Stebėjimų metu augalai buvo fotografuojami. Buvo nustatoma kiekvieno augalo rūšis ir veislė ar varietetas (jei įmanoma). Augalai apibūdinti pagal augalų apibūdinimo vadovus (Snarskis, 1968; Vilkonis, 2001; Botanica ..., 2006).

Lietuviški ir lotyniški augalų vardai pateikti pagal R. Jankevičienę (1998), Z. Gudžinską (1999) ir Valstybinės Lietuvių kalbos komisijos nutarimus (Valstybinė ...). Mūsų surinkti duomenys palyginti su literatūros apie Dzūkijos regiono etnografinius darželius šaltiniais (Andriūšytė, Baltrušaitis, Burinskaitė, Žumbakienė, 2008; Gudžinskas, 2010; Žumbakienė, 2016). Kada kurios rūšies augalai pradėti auginti Lietuvos kaimo darželiuose, nustatyta pagal literatūros šaltinius (Vaidelienė, Vaidelys, 2001; Pabrėža, 2009; Gudžinskas, 2010; Žumbakienė, 2016).

Augalai vaistiniams ar prieskoniniams priskirti pagal literatūros šaltinius (Dagytė, Penkauskienė, 1978; Smaliukas, Lekavičius, Butkus, Jaskonis, 1992; Ragažinskienė, Rimkienė, Sasnauskas, 2005; Gudžinskas, Balvočiūtė, 2007; Budnikas, Obelevičius, 2015).

Invazinėms rūšims priskirti pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymą (Dėl ..., 2016).

Rezultatai

2017–2019 m. Lazdijų rajono savivaldybei priklausančiuose pasienio su Lenkija ir Baltarusija kaimuose 24 sodybose buvo inventorizuoti darželiuose auginami augalai. Iš viso šių sodybų darželiuose augo 338 rūšys: daugiamečių (208), dvimečių ir vienmečių (80) žolinių bei medėjančių (50) dekoratyvių, vaistinių ir prieskoninių augalų (2–4 lentelės). Remiantis literatūros duomenimis 94 rūšys šių augalų priskiriami tradiciniams lietuviškų darželių augalams (Tr). 67 rūšių augalai yra Lietuvos floros (Vt) augalai. Dauguma darželių augalų introdukuoti (I). Dalis iš jų įrašyti į invazinių augalų sąrašą ir yra nepageidautini ar net naikintini. Lazdijų rajono pasienio sodybose tokių augalų buvo aptiktos 7 rūšys.

2 lentelė. Daugiamečiai žoliniai augalai Lazdijų rajono savivaldybės pasienio kaimų sodybų darželiuose, 2017–2019

Table 2. Herbaceous perennials at the homesteads gardens in border zone of Lazdijai regional municipality, 2017–2019

Augalo vardas (sodybų skaičius) <i>Plant name (Number of home-steads)</i>	Pastabos <i>Notes</i>
<i>Achillea ptarmica</i> L. var. <i>multiplex</i> (5), <i>Aconitum napellus</i> L. (8), <i>Artemisia dracuncululus</i> L. (2), <i>Asparagus officinalis</i> L. (2), <i>Centaurea daelbata</i> Willd.(9), <i>Dahlia pinnata</i> Cav. (16), <i>Delphinium elatum</i> L. (11), <i>Dicentra spectabilis</i> (L.) Lem. (7), <i>Galanthus nivalis</i> L. (8), <i>Gladiolus x hybridus</i> Van Houtte (7), <i>Hemerocallis fulva</i> (L.) L. (12), <i>H. fulva</i> var. <i>Kwanso</i> (2), <i>Hosta plantaginea</i> (Lam.) Asch. (7), <i>Hylotelephium maximum</i> (L.) Holub (12), <i>Iberis sempervirens</i> L.(4), <i>Iris x germanica</i> L. (5), <i>Levisticum officinale</i> W. D. J. Koch (3), <i>Lilium bulbiferum</i> L. (12), <i>L. candidum</i> L. (3), <i>L. lancifolium</i> Thunb. (12), <i>Lychnis chalconica</i> L. (8), <i>L. coronaria</i> (L.) Desr. (8), <i>Mentha</i> sp. (6), <i>Mentha x piperita</i> L. (4), <i>Narcissus poeticus</i> L. (18), <i>N. pseudonarcissus</i> L. (7), <i>Paeonia lactiflora</i> Pall. (21), <i>P. officinalis</i> L. (9), <i>Phalaroides arundinacea</i> (L.) Rauschert f. <i>picta</i> (7), <i>Phlox paniculata</i> L. (16), <i>Physalis alkekengi</i> L. (2), <i>Primula juliae</i> Kusn. (11), <i>Rudbeckia laciniata</i> L. (6), <i>Symphyotrichum novae-angliae</i> (L.) G. L. Nesom (7), <i>S. novi-belgii</i> (L.) G.L. Nesom (10), <i>Tanacetum parthenium</i> (L.) Sch. Bip. (8), <i>Tulipa gesneriana</i> L. (21), <i>Vinca minor</i> L. (2), <i>Viola odorata</i> L. (2)	Tradicinės introdukuotos darželiuose auginamos rūšys (Tr.)
<i>Ajuga reptans</i> L. (5), <i>Allium schoenoprasum</i> L. (3), <i>Asparagus officinalis</i> L. (7), <i>Astrantia major</i> L. (3), <i>Campanula glomerata</i> L. (7), <i>C. latifolia</i> L. (2), <i>Colchicum autumnale</i> L. (5), <i>Dianthus deltoides</i> L. (2), <i>Euphorbia cyparissias</i> L. (3), <i>Fragaria vesca</i> L. (2), <i>Geum rivale</i> L. (2), <i>Hepatica nobilis</i> Mill. (7), <i>Hylotelephium telephium</i> (L.) H. Ohba (7), <i>Hypericum perforatum</i> L. (2), <i>Jovibarba globifera</i> (L.) J.Parn. (2), <i>Iris pseudacorus</i> L. (7), <i>Leonurus cardiaca</i> L. (2), <i>Lysimachia nummularia</i> L. (5), <i>Origanum vulgare</i> L. (9), <i>Pulsatilla vulgaris</i> Mill. (4), <i>Sedum acre</i> L. (5), <i>S. sexangulare</i> L. (2), <i>Sempervivum tectorum</i> L. (4), <i>Thalictrum aquilegifolium</i> L. (2), <i>Thymus serpyllum</i> L. (4), <i>Trollius europaeus</i> L. (2), <i>Valeriana officinalis</i> L. (2)	Vietinės rūšys (Vt.)
<i>Anemone sylvestris</i> L. (20), <i>Aquilegia vulgaris</i> L. (20), <i>Artemisia absinthium</i> L. (3),	Tradicinės

<p><i>Bellis perennis</i> L. (12), <i>Convallaria majalis</i> L. (9), <i>Humulus lupulus</i> L. (4), <i>Iris sibirica</i> L. (9), <i>Lamium maculatum</i> L. (5), <i>Leucanthemum vulgare</i> Lam. (6), <i>Leymus arenarius</i> (L.) Hochst. (5), <i>Lilium martagon</i> L. (2), <i>Matteuccia struthiopteris</i> (L.) Tod. (14), <i>Polygonatum multiflorum</i> (L.) All. (6), <i>Primula veris</i> L.(3), <i>Salvia officinalis</i> L. (3), <i>Saponaria ocymoides</i> L. (3), <i>S. officinalis</i> L. (3), <i>Symphytum officinale</i> L. (2), <i>Tanacetum vulgare</i> L. (3)</p>	<p>vietinės darželių rūšys (Tr.Vt.)</p>
<p><i>Agastache foeniculum</i> (Pursh) Kuntze (2), <i>Alchemilla</i> sp. (2), <i>Allium nutans</i> L.(3), <i>A. victorialis</i> L. (4), <i>Anemone hupehensis</i> var. <i>japonica</i> (Thunb.) Bowles et Stearn (4), <i>Armoracia rusticana</i> P.Gaertn., B.Mey et Sherb. (6), <i>Aruncus dioicus</i> (Walter) Fernald (3), <i>Aster alpinus</i> L. (3), <i>Astilbe</i> sp. (6), <i>Aubrieta x cultorum</i> Bergmans (8), <i>Aurinia saxatilis</i> (L.) Desv. (4), <i>Bergenia crassifolia</i> (L.) Fritsch. (16), <i>Brunnera macrophylla</i> (Adams) I. M. Johnst. (6), <i>Campanula carpatica</i> Jacq. (5), <i>Campanula persicifolia</i> L. (3), <i>Canna x generalis</i> L.H. Bailey (3), <i>Centaurea macrocephala</i> Muss.Puschk. ex Willd. (2), <i>Centaurea</i> sp. (6), <i>Cerastium tomentosum</i> L. (7), <i>Chrysanthemum indicum</i> L. (3), <i>Clematis jackmanii</i> T. (7), <i>Coreopsis lanceolata</i> L. (2), <i>Crocus</i> sp. (11), <i>Dianthus</i> sp. (14), <i>Dicentra eximia</i> (Ker Gawl.) Torr. (5), <i>Doronicum carpaticum</i> (Griseb. et Schenk) (15), <i>Echinacea purpurea</i> (L.) DC. (8), <i>Eranthis hyemalis</i> (L.) Salisb. (2), <i>Fritillaria imperialis</i> L. (3), <i>F. meleagris</i> L. (2), <i>Gaillardia aristata</i> Pursh. (3), <i>Galtonia candidans</i> (Baker) Decne (4), <i>Helleborus</i> sp. (5), <i>Helianthus tuberosus</i> L. (3), <i>Heliopsis scabra</i> Dunal. (12), <i>Hemerocalis</i> sp. (12), <i>Hemerocalis lilio-asphodelus</i> L. (8), <i>Heuchera x brizoides</i> hort.(7), <i>Hosta</i> sp. (13), <i>H. undulata</i> (Salisb.) Stearn. (156), <i>Hornungia alpina</i> (L.) O. Appel (2), <i>Iris</i> sp. (17), <i>Leucanthemum maximum</i> (Ramond) DC. (7), <i>Leucanthemum x superbum</i> (Bergmans ex J. W. Ingram) D. H. Kent (3), <i>Liatris spicata</i> (L.) Wild. (4), <i>Ligularia</i> sp. (7), <i>Linum perenne</i> L. (2), <i>Lysimachia nummularia</i> L. 'Aurea' (3), <i>Malva alcea</i> L. (3), <i>Melisa officinalis</i> L. (2), <i>Monarda didyma</i> L. (2), <i>Muscari</i> sp.(10), <i>Nepeta grandiflora</i> M. Bieb.(2), <i>Oenothera fruticosa</i> L. (2), <i>Omphaloides verna</i> Moench (4), <i>Ornithogalum umbellatum</i> L. (5), <i>Pachysandra terminalis</i> Sieb. et Zucc. (2), <i>Papaver orientale</i> L. (8), <i>Phlox divaricata</i> L. (6), <i>Phlox subulata</i> L. (7), <i>Physostegia virginiana</i> (L.) Benth. (7), <i>Platycodon grandiflorus</i> (Jacq.) A. DC. (2), <i>Primula auricula</i> L. (2), <i>P. vulgaris</i> (2), <i>Primula</i> sp. (87), <i>Pulmonaria saccharata</i> Mill. (3), <i>Rheum x hybridum</i> Murray (3), <i>Reynoutria japonica</i> Houtt. (2), <i>Rhodiola rosea</i> L. (3), <i>Rodgersia aesculipholia</i> (2), <i>Saxifraga umbrosa</i> 'Variegata' (3), <i>Saxifraga x arendsii</i> Arends. (4), <i>Scilla sibirica</i> Haw. (10), <i>Sedum album</i> L. (2), <i>S. hybridum</i> L. (2), <i>S. kamtschaticum</i> Fisch. (5), <i>Stachys byzantina</i> K. Koch (6), <i>Tanacetum coccineum</i> (Willd.) Grierson (5), <i>Thladiantha dubia</i> Bunge. (2), <i>Tradescantia virginiana</i> L. (89), <i>Veronicastrum virginicum</i> (L.) Farw. (3), <i>Vinca minor</i> 'Variegata' (3), <i>Viola sororia</i> Willd. (8), <i>Yucca filamentosa</i> L. (5)</p>	<p>Introdukuotos rūšys (I)</p>
<p><i>Gypsophila paniculata</i> L. (6), <i>Impatiens glandulifera</i> Royle (4), <i>Lupinus polyphyllus</i> Lindl. (6), <i>Solidago canadensis</i> L. (5)</p>	<p>Invazinės rūšys (In)</p>

2 lentelėje pateikti daugiamečiai žoliniai augalai, kurie buvo aptikti daugiau negu vienoje sodyboje. Tik vienoje kurioje sodyboje augo dar 36 rūšių augalai: *Atriplex hortensis* var. *rubra* (I), *Begonia x tuberhybrida* f. *Plena* (I), *Caltha palustris* L. (Vt), *Camassia cusickii* (Pursh) Greene (I), *Campanula rapunculoides* L. (Vt), *Dianthus gratianopolitanus* Vill. (I), *Epimedium* sp. (I), *Eryngium planum* L. (I), *Euphorbia polychrome* A. Kern. (I), *Filipendula ulmaria* (L.) Maxim. (Vt), *Gaillardia pulchella* Foug. (I), *Geranium macrorrhizum* L. (I), *G. sanguineum* L. (Vt), *Glechoma hederacea* 'Variegata' (I), *Helichrysum arenarium* (L.) Moench. (Vt), *Heliopsis helianthoides* (L.) Sweet. 'Sunstruck' (I), *Hylotelephium caudicolum* (Prager) H. Ohba (I), *Inula helenium* L. (I), *Lamium galeobdolon* 'Variegatum' (I), *Lathyrus latifolius* L. (I), *Lysimachia vulgaris* L. (Vt), *Mentha longifolia* (L.) Huds (Tr, Vt), *Muscari armeniacum* L. (Tr), *Narcissus poeticus* 'Plenus' (Tr), *Onopordum acanthium* L. (Vt), *Paeonia tenuifolia* f. *plena* (I), *Polemonium caeruleum* L. (Tr, Vt), *Saxifraga x urbium* (I), *Sedum hispanicum* L. (I), *S. spurium* M. Bieb. (I), *Solidago altissima* L. (In), *Symphotrichum dumosum* (L.) G.L. Nesom (I), *S. ericoides* (L.) G. L. Nesom (I), *Tanacetum vulgare* 'Crispum' (Tr), *Thymus x citriodorus* (Pers.) Schreb. ex Schweigg. et Körte (I), *Tulipa*

sylvestris L. (Tr, Vt). 64 šių augalų rūšys yra tradiciniai lietuviškų darželių augalai. 53 rūšių augalai – vietinės Lietuvos floros. 4 rūšys – invazinės.

3 lentelė. Dvimečiai ir vienmečiai augalai Lazdijų rajono savivaldybės pasienio kaimų sodybu darželiuose, 2017–2019 m.

Table 3. Annuals and biennials at the homesteads gardens in border zone of Lazdijai regional municipality, 2017–2019

Augalo vardas (sodybų skaičius) <i>Plant name (Number of home-steads)</i>	Pastabos <i>Notes</i>
<i>Alcea rosea</i> L. (11), <i>Antirrhinum majus</i> L. (6), <i>Borago officinalis</i> L. (2), <i>Calendula officinalis</i> L. (12), <i>Callistephus chinensis</i> (L.) Nees (9), <i>Coreopsis tinctoria</i> Nutt. (3), <i>Cosmos bipinnatus</i> Cav. (4), <i>Dianthus barbatus</i> L. (16), <i>Impatiens x hybrid</i> (2), <i>Myosotis sylvatica</i> Ehrh. ex Hoffm. (8), <i>Nigella damascena</i> L. (2), <i>Petunia x hybrida</i> Vilm.(16), <i>Tagetes erecta</i> L. (8), <i>T. patula</i> L. (20), <i>Tropaeolum majus</i> L. (8), <i>Viola x witrockiana</i> Gams (19), <i>Zinnia elegans</i> Jacq. (10)	Tradicinės introdukuotos darželiuose auginamos rūšys (Tr, I)
<i>Centaurea cyanus</i> L. (3), <i>Consolida regalis</i> Gray (3), <i>Silene pratensis</i> (Ranf) Godr.(2), <i>Verbascum nigrum</i> L. (2), <i>Viola tricolor</i> L. (10)	Vietinės rūšys (Vt) Tradicinės vietinės darželių rūšys (Tr, Vt)
<i>Ageratum houstonianum</i> Mill. (4), <i>Amaranthus cruentus</i> L. (2), <i>Anethum graveolens</i> L. (6), <i>Begonia x semperflorens-cultorum</i> (4), <i>Brassica oleracea</i> var. <i>sabellica</i> (3), <i>Campanula medium</i> L. (2), <i>Celosia cristata</i> L. (32), <i>Consolida ajacis</i> (L.) Schur (2), <i>Coriandrum sativum</i> L. (2), <i>Datura stramonium</i> L. (2), <i>Digitalis purpurea</i> L. (4), <i>Echinocystis lobate</i> (Michx.) Torr. et A. Gray. (2), <i>Eschscholzia californica</i> Cham. (3), <i>Helianthus annuus</i> L. (4), <i>Ipomoea purpurea</i> (L.) Roth. (2), <i>Lobelia erinus</i> L. (6), <i>Lobularia maritima</i> (L.) Desv. (4), <i>Lunaria annua</i> L. (2), <i>Malva sylvestris</i> L. (3), <i>Nemesia versicolor</i> E. Mey. ex Benth. (1), <i>Ocimum basilicum</i> L. (3), <i>Papaver dubium</i> L. (2), <i>Phlox drummondii</i> Hook. (2), <i>Rudbeckia bicolor</i> Nutt. (2), <i>R. hirta</i> L. (3), <i>Salvia splendens</i> Ker Gawl. (2), <i>Salvia viridis</i> L. (5), <i>Tagetes tenuifolia</i> Cav. (4), <i>Verbena hybrida</i> Voss (2)	Introdukuotos rūšys (I)
<i>Phalacrolooma annuum</i> (L.) Dumort. (3)	Invazinės rūšys (In)

Be 3-je lentelėje paminėtų dvimečių ir vienmečių augalų, dar buvo aptikti 28 rūšių augalai, kurie augo tik vienoje sodyboje: *Amaranthus caudatus* L. (I), *Anthemis arvensis* L. (Vt), *Bidens ferulifolia* (Jacq.) DC (I), *Cannabis sativa* L. (I), *Clarkia amoena* (Lehm.) A. Nelson et J. F. Macbr. (I), *C. unguiculata* Lindl. (I), *Cleome spinosa* Jacq. (I), *Cynoglossum officinale* L. (Vt), *Nemesia fruticans* (Thunb.) Benth. (I), *Nicandra physalodes* (L.) Gaertn. (I), *Nicotiana alata* Link et Otto (I), *N. tabacum* L. (I), *Perilla frutescens* (L.) Britton (I), *Petroselinum crispum* (Mill.) Nyman ex A. W. H (Tr) (I), *Phaseolus coccineus* L. (I), *Salvia argentea* L. (I), *Trifolium arvense* L (Vt), *Xerochrysum bracteatum* (Vent.) Tzvelev (Tr), *Zinnia haageana* Regel (I). 18 rūšių dvimečiai ir vienmečiai augalai – tradiciniai lietuviškų darželių augalai. 5 rūšys – vietinės. 1 rūšis – invazinė.

Medėjančių augalų (medis, krūmas, puskrūmis, krūmokšnis) aptikta 50 rūšių. Sąrašas rūšių, kurių augalai aptikti daugiau kaip vienoje sodyboje – 4 lentelėje. Kitų rūšių augalai auga tik 1 sodyboje, tai: *Actinidia arguta* (Siebold et Zucc.) Planch ex Mig. (I), *Berberis* sp. (I), *Buddleja davidii* Franch. (I), *Cornus mas* L. (I), *Cotinus coggygria* Scop. (I), *Crataegus mollis* (Torr. et Gray) Scheele (I), *Deutzia scabra* Thunb. (I), *Elaeagnus argentea* Pursh. (I), *Hydrangea paniculata* Siebold (I), *Kerria japonica* DC (I), *Lonicera xylosteum* L. (I), *Prunus triloba* Lindl. (I), *Rhus typhina* L. (I), *Rosa canina* L. (Vt), *R. rugosa* Thunb. (In), *Salix integra* ‘Hakuro Nishiki’ (I), *Spiraea x billardii* Herinsq (Tr, I), *Spiraea japonica* L. (Tr, I), *Thuja occidentalis* ‘Smaragd’ (I), *Viburnum lantana* L. (I) 12 rūšių medėjančių augalų – laikomi

tradiciniais kaimų darželių augalais, 9 rūšys – vietinės Lietuvos floros atstovai. 2 rūšių augalai invaziniai.

4 lentelė. Medėjantys augalai Lazdijų rajono savivaldybės pasienio kaimų sodybų darželiuose, 2017–2019 m.

Table 4. Woody plants at the homesteads gardens in border zone of Lazdijai regional municipality, 2017–2019

Augalo vardas (sodybų skaičius) <i>Plant name (Number of home-steads)</i>	Pastabos <i>Notes</i>
<i>Artemisia abrotanum</i> L. (3), <i>Buxus sempervirens</i> L. (17), <i>Hyssopus officinalis</i> L. (3), <i>Lavandula angustifolia</i> Mill. (12), <i>Lonicera periclymenium</i> L. (7), <i>Philadelphus coronarius</i> L. (8), <i>Rosa</i> sp. (18), <i>Ruta graveolens</i> L. (10), <i>Sambucus nigra</i> L. (2), <i>Sorbaria sorbifolia</i> (L.) A. Braun. (2), <i>Spiraea</i> sp. (4), <i>Spiraea x arguta</i> Zabel. (2), <i>Symphoricarpos albus</i> (L.) S. F. Blake. (5), <i>Syringa vulgaris</i> L. (17), <i>Viburnum opulus</i> L. 'Roseum' (6)	Tradicinės introdukuotos darželiuose auginamos rūšys (Tr, I)
<i>Calluna vulgaris</i> (L.) Hill (2), <i>Taxus baccata</i> L. (2)	Vietinės rūšys (Vt)
<i>Corylus avellana</i> L. (3), <i>Hedera helix</i> L. (6), <i>Juniperus communis</i> L. (2), <i>Viburnum opulus</i> L. (2)	Tradicinės vietinės darželių rūšys (Tr, Vt)
<i>Actinidia kolomikta</i> (Maxim.) Maxim. (2), <i>Aronia melanocarpa</i> (Michx.) Elliott. (3), <i>Camsis radicans</i> Seem. (2), <i>Caragana arborescens</i> Lam (3), <i>Cerasus tomentosa</i> (Thunb.) Wall. (2), <i>Chaenomeles japonica</i> (Thunb.) Lindl. ex Spach. (5), <i>Cornus alba</i> L. (2), <i>Euonymus</i> sp. (4), <i>Forsythia x intermedia</i> Zabel. (10), <i>Hydrangea arborescens</i> L. (15), <i>Magnolia soulaniana</i> Soul. (2), <i>Mahonia aquifolium</i> (Pursh) Nutt. (2), <i>Paeonia suffruticosa</i> Andrews. (6), <i>Parthenocisus quinquefolia</i> (L.) Planch. (7), <i>Physocarpus opulifolius</i> (L.) Maxim. (4), <i>P. opulifolius</i> (L.) Maxim. 'Diabolo' (2), <i>Potentilla fruticosa</i> L. (7), <i>Rhododendrn</i> sp. (4), <i>Thuja occidentalis</i> L. (15), <i>Vaccinium corymbosum</i> L. (2), <i>Vitis vinifera</i> L. (9), <i>Weigela</i> sp. (2).	Introdukuotos rūšys (I)
<i>Amelanchier spicata</i> (Lam.) K. Koch (2)	Invazinės rūšys (In)

Išvados

2017–2019 m. Lazdijų rajono savivaldybės teritorijoje pasienio (atstumas iki 7,8 km iki sienos) su Lenkija ir Baltarusija kaimų sodybose buvo inventorizuoti darželių augalai. Aptikta 338 rūšys dekoratyvių, vaistinių ir prieskoninių augalų: 50 rūšių medėjančių, 208 rūšių daugiamečių žolinių ir 80 rūšių dvimečių bei vienmečių. 94 rūšių augalai priskirti tradiciniams lietuviškų darželių augalams. 67 rūšių – Lietuvos floros augalai. 7 rūšių augalai – invaziniai.

Literatūra

- Andriušytė, A., Baltrušaitis, V., Burinskaitė, I. ir Žumbakienė, G. (2008). *Dzūkijos tradicinė kaimo architektūra*. Vilnius.
- Botanica*. Einjährige & merjährige Pflanzen. (2006). Könemann.
- Budnikas, V. ir Obelevičius, K. (2015). *Vaistažolės*. Kaunas.
- Dagytė, S. ir Penkauskienė, E. (1978). *Prieskoniniai augalai*. Vilnius.
- Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 16 d. įsakymo Nr. D1-433 „Dėl Invazinių Lietuvoje organizmų rūšių sąrašo patvirtinimo ir dėl kai kurių aplinkos ministro įsakymų pripažinimo netekusiais galios“ pakeitimo. (2016). <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/58f53310c81d11e69dec860c1f4a5372>
- Dvarų paveldas. (2013). <http://www.lazdijai-turizmas.lt/24841/lankytoinos-vietos/dvaru-paveldas.html>
- Gudžinskas, Z. (1999). *Lietuvos induočiai augalai*. Vilnius.
- Gudžinskas, Z., Balvočiūtė, J. (2007). *Lietuvos vaistiniai augalai*. Kaunas.
- Gudžinskas, Z. (2010). *Tradiciniai Lietuvos darželių augalai*. Vilnius.
- Jankevičienė, R. (1998). Botanikos vardų žodynas. Vilnius.

11. Klimienė, A., Vainorienė, R., Grišaitė, A. (2009). Augalų parinkimas tradiciniams gėlių darželiams Šiaulių universiteto Botanikos sodo pavyzdžiu. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 3(16), p. 145-150.
12. Lietuvos etnografiniai regionai. (2016). Kaunas.
13. Misius, R. (2012). Želdinimo tradicijos Lietuvos valstiečių vienkieminėse sodybose: veiklos paveldas menotyrimo aspektu. *Daktaro disertacija, humanitariniai mokslai, menotyra (03H)*. Kaunas.
14. Pabrėža, J. A. (2009). *Taislius augyminis*. I tomas. Vilnius.
15. Ragažinskienė O., Rimkienė S. ir Sasnauskas V. (2005). *Vaistinių augalų enciklopedija*. Kaunas.
16. Smaliukas, D., Lekavičius, A., Butkus, V. ir Jaskonis J. (1992). *Lietuvos naudingieji augalai*. Vilnius.
17. Snarskis, P. (1968). *Vadovas Lietuvos augalams pažinti*. Vilnius.
18. Vaidelienė, J. ir Vaidelys, J. (2001). *Darželio gėlės*. Kaunas.
19. Valstybinė lietuvių kalbos komisija. *Nutarimai* [žiūrėta 2020-01-19]. Prieiga per internetą: <http://www.vlkk.lt/vlkk-nutarimai>
20. Vilkonis, K. K. (2001). *Lietuvos žaliasis rūbas*. Kaunas
21. Žumbakienė, G. (2016). *Senieji Lietuvos gėlių darželiai*. Rumšiškės.

PLANTS AT HOMESTEADS GARDENS IN POLISH AND BELARUS BORDEN ZONE OF LAZDIJAI DISTRICT MUNICIPALTY

Stasė Dapkūnienė, Vilija Snieškienė, Irma Maciulevičienė

Summary

The paper presents the research on plant species which are growing at homestead gardens in Polish and Belarus border zone of Lazdijai district municipality, located no more than 7, 8 km from the border. Decorative and medicinal/aromatic/spice plants were inventoried into 24 old homesteads in 2017–2019. Plants were observed three times during their vegetation period (May, August and September). According to the results of inventory, there were listed 338 plant species. Among these plants 208 are the perennial plant species, 80 species represented annuals and biennials and 50 plant species are woody (tree, shrub, subshrub and frutex) plants. 94 species of those plants became traditional for the Lithuanian gardening culture and now classified as traditional Lithuanian gardens plants, 67 of them are indigenous and characteristic for our country. Seven species of alien plants are detected as invasive plants.

Key words: countryside gardens, plants, Lazdijai district.

Gauta: 2020 m. kovo mėn. 12 d.
Gauta recenzija: 2020 m. kovo mėn. 12 d.
Priimta: 2020 m. balandžio 4 d.

Received: March 12, 2020
Revision received: March 12, 2020
Accepted: April 4, 2020.